

Силабус курсу

«Соціологія»

Ступінь вищої освіти – бакалавр
Освітньо-наукова програма «Історія та археологія»

Дні занять: четвер, ауд. 1003, III-IV пари
Консультації: середа, ауд. 31а, V пара

Рік навчання: III, Семестр: VI

Кількість кредитів: 4, 120 год. Мова викладання: українська

Керівник курсу

ПІП

Грушко Віктор Сергійович

Контактна інформація

Ел.пошта: grushko.vs@gmail.com; 0971453841

Опис дисципліни

Дисципліна «Соціологія» зорієнтована на формування у студентів знань про природу людського суспільства, його структури, систем його організації, особливостей його функціонування і розвитку, розкриття проблем які постають у процесі його життєдіяльності. Дисципліна залучає студентів до ознайомлення з надбаннями світової та вітчизняної соціологічної думки, основними напрямками досліджень і науковими школами. Предмет розвиває вміння і навички орієнтуватись в складному потоці суспільного життя, формує у здобувачів вищої освіти цілісного світогляду щодо розуміння соціальних явищ і процесів, що пронизують найрізноманітніші взаємодії людей у різних сферах суспільного життя та повсякденності, виробляє вміння послуговуватися категоріальним апаратом соціології, її методами дослідження, а також теоретичними та концептуальними напрацюваннями.

Структура курсу

Години (лек./сем.)	Тема	Результати навчання	Завдання
2 / 2	1. Теорія та методологія соціології	Знати предмет та об'єкт соціології. Внесок Огюста Конта у науку «Соціологію», Внесок Еміля Дюркгейма у звуження предмету вивчення соціології. Структура і функції соціології. Теоретична і прикладна соціологія. Соціальна статика і соціальна динаміка. Специфіка загальних та специфічних соціологічних теорій. Зв'язок соціології з іншими науками.	Питання
2 / 4	2. Протосоціологія	Розкрити первісні форми відображення світу. Соціальні концепції у письмових пам'ятках Древньої Індії. Соціальна концепції в Стародавньому Китаї. Соціальні концепції в Античному світі. Соціально активна модель поведінки сформована близькосхідними релігіями. Християнський провіденціалізм. Гуманістичні ідеї епохи Відродження. Протестантизм, як «обуржуазнення» християнства. Раціоналізм та емпіризм.	Питання, кейси
4 / 4	3. Історія розвитку соціології	Розкрити становлення соціології, як самостійної науки. Натуралізм в соціології і його школи. Расово-антропологічний школа соціології.	Питання, кейси

		Соціал-дарвінізм. Номіналізм і реалізм, як головні підходи психологічного напрямку в соціології. Теорії інстинктивізму. Вплив архетипів на формування різних моделей соціальної поведінки. Теорія наслідування. Концепція психології натовпу. Ідеальні типи панування та моделі економічної поведінки за Максом Вебером. Критична теорія. Екзистенціалізм.	
2 / 4	4. Українська суспільна думка	Здійснювати аналіз особливості первісних форм відображення суспільства у древніх слов'ян і панування у їх світогляді циклічних стереотипів і фаталізму. Соціальні ідеї викладені у письмових пам'ятках Київської Русі. Особливості соціально-політичних систем держав у складі яких перебували предки сучасних українців. Соціально-правові ідеї конституції Пилипа Орлика. Соціальні ідеї Кирило-Мифодіївського братства. Вплив Києво-Могилянської академії на розвиток соціальних ідей на теренах України на всієї Східної Європи. Кордоцентризм. Соціальні ідеї І.Франка, М.Грушевського, В.Липинського.	Питання,, кейси
2 / 2	5. Суспільство, як цілісна система	Розкрити системний підхід в соціології. Структуралістичні підходи до суспільства. Структурний функціоналізм. Положення функціоналізму. Толкотт Парсонс про функції соціальної системи. Роберт Мертон про соціальний порядок і відхилення від нього. Індивідуалістичні теорії. Теорія соціального обміну Джорджа Хоманса. Символічний інтеракціонізм Джорджа Міда. Теорії конфлікту. Карл Маркс про корисну роль руйнацій недосконалих соціальних систем. Конфліктний функціоналізм Льюїса Козера.	Питання, кейси
2 / 2	6. Теорії розвитку суспільства	Розкрити еволюціонізм. Герберт Спенсер про процеси диференціації та інтеграції.. Карл Поланьї про епохи прагнення авторитету та матеріальних благ. Уолт Ростоу про аграрну – деспотичну стадію розвитку суспільства та індустріальну – демократичну. Постіндустріальні теорії Даніеля Белла та Елвіна Тоффлера. Технотронна ера Збігнєва Бжезінського. Микола Данилевський про культурно-історичні типи. Освальд Шпенглер про культуру і цивілізацію. Арнольд Дж. Тойнбі про цивілізаційну історію людства. Самюель Хантінгтон про боротьбу цивілізацій. Циклічні теорії в соціології. Концепція «осьового часу» Карла Ясперса. Синергетичні підходи в соціології.	Питання, кейси

2 / 2	7. Соціологія особистості	<p>Розкрити особистість, як соціальну одиницю. Індивід. Індивідуальність. Особистість. Соціалізація та її форми. Інтеріоризація. Екстеріоризація. Механізми соціалізації з З.Фройдом. Роль інцестуального симбіозу в процесі соціалізації людини за Еріхом Фроммом. Василь Розанов про свідоме і несвідоме в житті людини. Сальваторе Маді про несвідомі типи людей. Віктор Еміль Франк про сенси людського життя. Структура особистості. Психічні процеси та їх вплив на формування різних типів людей. Вільям Джемс про рівні у структурі особистості. Типи людей за Сьореном К'єркегором. Еріх Фромм про злякисну агресивність. Типи людей за Марселем Моссом. Цінності. Ціннісні орієнтації та їх вплив на соціальні процеси. Імпринти та їх соціальні прояви.</p>	Питання, кейси
2 / 2	8. Соціальна структура суспільства	<p>Знати суть соціальних груп. Необхідність виконання різних функцій, як фактор формування соціальних груп. Вплив людських здібностей на формування соціальних груп. Соціальні ролі. Соціальний статус. Соціальний прошарок. Соціальна стратифікація. Соціальна диференціація. Соціальна ієрархія. Сфери стратифікації за Максом Вебером. Фрідріх Ніцше про механізм стратифікації. Гаєтано Моска про панування еліти. Відкриті і закриті стратифікаційні системи. Соціальна мобільність. Маргінальність. Соціальні відносини. Відносини обміну і домінування. Соціальні інститути. Види соціальних інститутів за Гербертом Спенсером. Рівні соціальних інститутів за Пітиримом Сорокіним. Сім'я, як соціальний інститут. Соціальні ролі статей за Вігеном Геодакяном та Отто Вейнінгером. Джерела влади за Елвіном Тоффлером.</p>	Питання, кейси
2 / 2	9. Соціологія культури	<p>Знати культуру в широкому та вузькому розумінні. Трагування культури Юрієм Лотманом. Семіотика. Межа між культурою і природою. Регламентация і заборони, як початок культурного процесу. Цивілізація, як матеріалізована культура. Елементи культури. Типи культур за Юрієм Лотманом. Бінарні опозиції в соціології. Конформізм. Індивідуалізація. Соціальна інвестиція. Аномія. Девіація. Нонконформізм. Асиміляція. Сепарація. Маргіналізація. Соціальна інтеграція. В. фон Гумбольдт про мову, як вияв духу народу. Жан Лакан про мову, як засіб проникнення у приховану реальність суспільства. Релігія, як впорядкувач методів, засобів і шляхів досягнення життєвих цілей. Фетишизм. Політеїзм. Монотеїзм.</p>	Питання, кейси

2 / 2	10. Етносоціологія	Знати особливості етносоціології, як науки про етнічні спільноти. Внесок Р.Турнвальда у становлення етносоціології. Предмет вивчення етносоціології. Етнос суть і причини та механізми формування. Лев Гумільов про етогенез і пасіонарність. Форми етносоціальної спільності людей. Рід. Плем'я. Народність. Нація, як вища форма етносоціального організму. Походження українського етносу. Соціально-етнічні особливості розвитку України.	Питання, кейси
-------	--------------------	---	----------------

Формування програмних компетентностей

Індекс в матриці ОПП	Програмні компетентності
ІК	Здатність розв'язувати спеціалізовані задачі й практичні проблеми в галузі історії та археології або у процесі навчання, здійснювати аналіз історичних явищ і подій, що передбачає застосування теорій та методів історичної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.
ЗК 3	Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.
ЗК 4	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
ЗК 7	Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
ЗК 9	Здатність бути критичним і самокритичним.
ЗК 12	Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
ФК 8	Здатність використовувати у фаховій діяльності знання гуманітарних та соціальних наук, вміння аналізувати, оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні й соціальні події та явища.

Літературні джерела

1. Арбеніна В. Л. Етносоціологія: навчальний посібник. Видання друге, доп. І перероб. ХНУ імені В.Н.Каразіна. Х., 2007, 316 с.
2. Арон Р. Етапи розвитку соціологічної думки. К., 2004.
3. Вербець В. В. Соціологія: теоретичні та методичні аспекти : навч. Посібник. Рівне : РДГУ, 2005. 202 с.
4. Городяненко В. Г. Соціологія: підручник. К.: ВЦ «Академія», 2008. 544 с.
5. Історія теоретичної соціології. Початок ХХ століття. Перша загальнотеоретична криза соціології: навчальний посібник для вузів. М.: Акад. проект Гаудеамус, 2010. 354 с.
6. Історія теоретичної соціології. Соціологія другої половини ХХ – початку ХХІ століття : навчальний посібник для вузів. М.: Акад. проект Гаудеамус, 2010. 526 с..
7. Лукашевич М. П. Соціологія. Основи загальної, спеціальних та галузевих теорій: підручник. К.: Каравела, 2015. – 544 с.
8. Нельга О. В. Соціологія громадської думки. Курс лекцій: навч. посібник для студентів вищих навч. закладів. К.: Видавництво Шейніної, 2008. 186 с.
9. В. Теорія масової комунікації. К.: Вид. центр «Просвіта», 2008. – 260 с.
10. Рожанська Н. В. Загальна соціологічна теорія : навч. посіб. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. – 336 с.
11. Соціологія: навч. посіб. / За редакцією С. О. Макєєва. К. : Знання, 2008. – 566 с.
12. Черниш Н. Й. Соціологія: підручник за рейтингово-модульною системою навчання. К. : Знання, 2009. 468 с.

Політика оцінювання

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються відповідно до критеріїв якості знань. Перескладання модуля відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- **Політика щодо академічної доброчесності:** Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%.

- **Політика щодо відвідування:** Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються не більше 5 балів. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування, участь в представленні соціального проекту) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із викладачем.

Оцінювання

Остаточна оцінка за курс розраховується наступним чином:

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Опитування під час занять – усно	80
Модуль 1 (теми 1-5) – обговорення кейсів	10
Модуль 2 (теми 5-10) – обговорення кейсів	10
Ессе (теми 1-8) – індивідуальна письмова робота	-
Залік (теми 1-8) – тести, завдання, кейси	-

Шкала оцінювання студентів:

ECTS	Бали	Зміст
A	90-100	відмінно
B	85-89	добре
C	75-84	добре
D	65-74	задовільно
E	60-64	достатньо
FX	35-59	незадовільно з можливістю повторного складання
F	1-34	незадовільно з обов'язковим повторним курсом